

Lidská práva a soudnictví - osnova předmětu

jarní semestr 2015

1. Cíl předmětu

Tento předmět plynule navazuje na výuku ústavního práva (2. a 3. semestr), a to prohloubením jeho lidskoprávní části. V jeho rámci bude provedeno podrobné seznámení s hmotněprávními a procesněprávními aspekty lidských práv. Posлуhač tak obdrží informaci jak o jednotlivých základních právech a svobodách a jejich výkladu zejména v judikatorní praxi, tak také o jejich procesních zárukách. Předmět je zaměřen na získání praktických dovedností, a proto bude v rámci seminářů vyžadováno sepsání podání k Ústavnímu soudu, resp. soudního rozhodnutí. Podobný požadavek je součástí postupové zkoušky.

2. Rozsah výuky

2/1 týdně

3. Program výuky

Přednášky:

- ❖ **24. únor – Kateřina Šimáčková: Úvod do lidských práv** (prameny, přehled institucí, základní výkladové principy, kategorizace: základní, politická, hospodářská, sociální a kulturní).
- ❖ **3. březen - Pavel Molek: Úrovně ochrany lidských práv** (vnitrostátní, regionální, univerzální).
- ❖ **10. březen - David Kosař: Omezení základních práv** (imanentní základní práva, princip proporcionality v teorii i aplikační praxi, *Drittwirkung*).
- ❖ **17. březen – Kateřina Šimáčková: Právo na život** (začátek lidskoprávní ochrany, pozitivní závazky plynoucí z práva na život, přípustné výjimky). Právo nebýt mučen.
- ❖ **24. březen - Pavel Molek: Právo na spravedlivý proces** (právo na zákonného soudce, rovnost zbraní, podjatost, veřejnost a ústnost jednání apod.).
- ❖ **31. březen - Kateřina Šimáčková: Svoboda myšlení, svědomí a vyznání** (svoboda vyznání jako *forum internum a externum*, právní úprava církví a náboženských společností, relevantní judikatura)
- ❖ **7. duben – Ladislav Vyhnánek: Osobní svoboda** (typy omezení, výkladové principy, rozdíly mezi Úmluvou a Listinou, základní judikatura).
- ❖ **14. duben – Ladislav Vyhnánek: Sociální práva** (zakotvení, význam, přímá aplikovatelnost, vybrané problémy a judikatura).
- ❖ **21. duben - Pavel Kandalec: Právo na pokojné užívání vlastnictví** (pojem pokojného užívání vlastnictví, princip legitimního očekávání, omezení daní a jejich nediskriminační povaha, regulace nájemného, restituce).
- ❖ **28. duben – Pavel Kandalec: Ochrana osobnosti, ochrana soukromí a rodinného života** (právo na soukromí, respektování sexuální identity a vztahů, respektování rodinného života a střet s vyhošťováním cizinců, respektování obydlí, přípustnost odposlechů).
- ❖ **5. květen – Vojtěch Šimíček: Svoboda projevu** (právo přijímat a šířit informace, druhy projevu dle formy a obsahu, možnosti a legitimní důvody omezení).

- ❖ **12. květen – Vojtěch Šimíček: Shromažďovací právo** (pojem pokojného shromáždění, časové, místní a osobní možnosti omezení, judikatura NSS a ÚS k právu shromažďovacímu).
- ❖ **19. květen – David Kosař: Zákaz diskriminace** (formy diskriminace, akcesorická a neakcesorická rovnost, judikatura)

Semináře (nejsou jednotně zaměřené, závisí zejména na preferencích seminarizujícího učitele):

- **Úvod**, zadání zápočtových prací (simulovaný soudní proces)
- **Základní manuál pro sestavování ústavních stížností:**
  - procesní podmínky řízení
  - argumentace dotčením některého základního práva
  - zastoupení advokátem
  - lhůty
  - přípustnost návrhu (zejména se zaměřením na vztah k mimořádným opravným prostředkům)
  - důvody odmítnutí návrhu
- **Práce s judikaturou**
  - rozhodnutí soudu jako precedens
  - struktura rozhodnutí (obiter dictum vs ratio decidendi)
  - disenty a jejich význam
  - praktické problémy (judikatorní odklony, zpřístupňování rozhodnutí, jejich anonymizace atp.)
- **Právo na spravedlivý proces** (právo na přístup k soudu, požadavky na soud, rozsah článku 6 Evropské úmluvy, jednotlivé náležitosti spravedlivého procesu, specifika spravedlivého procesu v trestních věcech)
- **Další možná témata dle časových možností:**
- **Právo nebýt diskriminován** (specifická povaha práva nebýt diskriminován, důvody diskriminace, zachycení v jednotlivých úpravách, rozbor rozhodnutí velkého senátu ESLP ve věci D.H. proti České republice)
- **Právo na informace**
- **Vyhodnocení zápočtových prací**

Upozornění pro ISP:

Podmínkou udělení zápočtu bude zpracování ústavní stížnosti proti některému z rozhodnutí, umístěných v e-learningové podobě tohoto předmětu u seminářů V. Šimíčka. Stejný vyučující následně uděluje zápočet.

4. Vyučující

Vojtěch Šimíček (garant)

Kateřina Šimáčková

Pavel Kandalec
David Kosař
Pavel Molek
Ladislav Vyhnánek
Jaroslav Benák

5. Doporučené studijní pomůcky

- Wagnerová/Šimíček/Langášek/Pospíšil a kol.: Listina základních práv a svobod – komentář, Wolters Kluwer, 2012
- Bobek/Kmec/Kosař/Kratochvíl: Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod – komentář, C. H. Beck, 2012
- D. Kosař, M. Antoš, Z. Kühn, L. Vyhnánek: Ústavní právo – Casebook, Wolters Kluwer, 2014
- V. Berger: Judikatura Evropského soudu pro lidská práva, IFEC, Praha 2003
- V. Šimíček: Ústavní stížnost, 3. vyd., Linde Praha, 2005
- M. Bobek, Z. Kühn a kol.: Judikatura a právní argumentace, 2. vyd., Auditorium, 2013
- P. Molek: Právo na spravedlivý proces, Wolters Kluwer, 2012
- P. Molek: Politická práva, Wolters Kluwer, 2014
- P. Molek, P. Jäger: Svoboda projevu, Auditorium, 2007
- M. Bobek a kol.: Rovnost a diskriminace, C.H. Beck, 2007
- L. Bahýřlová a kol.: Ústava ČR – komentář, Linde, 2010
- H. Steiner, P. Alston: International Human Rights in context, Oxford University Press, Oxford 2000 či 2007
- R. Alexy: Theorie der Grundrechte, Suhrkamp, 1994 (vydáváno v různých edicích opakovaně, včetně anglického překladu)
- P. Šturma: Mezinárodní a evropské kontrolní mechanismy v oblasti lidských práv, C. H. Beck, Praha 2003
- Přehled rozsudků Evropského soudu pro lidská práva, ASPI
- elektronické materiály na ISu (zejména sylaby přednášek)

6. Forma zakončení

Postupová zkouška formou písemné klausurní práce. Každý student dostane konkrétní zadání skutkové a procesní situace (zpravidla rozhodnutí soudu, případně popis konkrétního případu), na jehož základě vypracuje ústavní stížnost, v jejímž rámci prokáže znalosti jak procesních podmínek jejího podání, tak zejména lidskoprávní ústavní argumentace. U písemné části zkoušky je možné používat jakékoliv listinné materiály (zápisky z výuky, knihy, komentáře, sbírky judikatury atp.), s výjimkou notebooků a dalších elektronických prostředků.

Na tuto práci bude navazovat její ústní vyhodnocení a pohovor na téma některého z vylosovaných zkušebních okruhů. V případě vynikající písemné práce si vyučující

vyhrazuje právo udělit známku výborně (A) bez dalšího ústního zkoušení; obdobně u výrazně podprůměrné práce se udělí známka nevyhovující (F) rovněž pouze po jejím vyhodnocení bez toho, že by student odpovídal na některou z položených otázek.